

Asia: VN/21072/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeuspalveluvirastosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausuntonne Oikeuspalveluvirastoa koskevan lakiehdotuksen luvusta 1 Oikeuspalveluviraston tehtävät ja organisaatio

Oikeusministeriö on pyytänyt Takuusäätiön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oikeuspalveluvirastosta ja siihen liittyviksi laeiksi. Kiitämme mahdollisuudesta lausua asiassa. Lausuntomme keskittyy talous- ja velkaneuvonnan palveluihin.

Esityksen tavoite oikeuspalveluvirastoon kuuluvan talous- ja velkaneuvonnan palvelujen käyttäjien yhdenvertaisen aseman edistämisestä toimintatapoja ja käytäntöjä yhtenäistämällä on kannatettava tavoite. Asiakkaiden tulee Takuusäätiön näkemyksen mukaan saada yhdenvertaista kohtelua ja palvelua siitä riippumatta, missä toimipaikassa tai paikkakunnalla hän asioi tai mitä asiointikanavaa hän käyttää. Henkilökunnan osaamisen kehittämisestä huolehtiminen edesauttaa Takuusäätiön arvion mukaan tavoitteen saavuttamista. Tämä edellyttää kuitenkin erillisiä ja riittäviä resursseja sekä hyvää yhteistyötä muiden alalla toimivien toimijoiden kanssa, toteutuakseen kunnolla.

Talous- ja velkaneuvonnan toimipaikkojen säilyminen entisellään on myönteinen asia. Mitä kattavammin ja matalammalla kynnyksellä palvelu on saatavilla, sitä todennäköisemmin se onnistuu auttamaan velkakierteiden katkaisussa. Talous- ja velkaneuvonnan asiakkaiden käytettäväksi on myös kehitetty valtakunnallisena palveluna toimivat chat-palvelu ja sähköinen asiointi. Niiden jatkuminen on kannatettavaa ja parantaa osaltaan palvelun saatavuutta ja saavutettavuutta.

Suomen Pankin laatimaan ehdotukseen kansallisesta talousosaamisen strategiasta liittyvä uusi talousosaamisen kehittämissä tehtävä on luonteva sisällyttävä uuden viraston vastuulle sen palvelukokonaisuus huomioon ottaen. Talousosaamisen kehittäminen on kuitenkin merkittävästi laajempi tehtävä kuin talous- ja velkaneuvonta. Talous- ja velkaneuvonta kohdistuu erityisesti niille henkilöille, joilla on haasteita ja ongelmia taloutensa kanssa, kun taas talousosaaminen koskettaa jokaista suomalaista. Jokaisella on oltavat riittävät edellytykset taloudelliseen toimintaan, kaikissa elämänvaiheissa.

Viraston tehtävissä on mainittuna henkilökunnan osaamisen kehittämisen lisäksi raporttien kehittäminen ja osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön.

Talous- ja velka-aiheista keskustelua on julkisuudessa käyty aktiivisesti jo useamman vuoden ajan. Taustatietoja ja tilastoja on kuitenkin saatavilla varsin rajallisesti. Toiveena on, että valtakunnallista palvelua tuottava talous- ja velkaneuvonta pystyy jatkossa tuottamaan julkisesti saatavilla olevaa tietoa velallisten tilanteista. Vuonna 2020 talous- ja velkaneuvonnassa käsiteltiin 23 000 asiaa. Niiden tuottaman datan merkitys yksityishenkilöiden velkaongelmien taustoista ja tilanteista olisi huomattava.

Takuusäätiö toivoo myös erityisesti toimintaa koskevan seurantatiedon olevan mahdollisimman laaja-alaista ja sisältävän myös vaikutusten arvioinnin elementtejä, jotta kyettäisiin minimoimaan esim. alan eri toimijoiden tekemän työn mahdollinen päällekkäisyys.

Takuusäätiön näkemyksen mukaan ala hyötyisi myös kansainvälisestä verkostoitumisesta ja tiedonvaihdoista. Takuusäätiö on esimerkiksi ainoana suomalaisena valtakunnallisena organisaationa mukana eurooppalaisessa talous- ja velkaneuvonta-alan katto-organisaatiossa European Consumer Debt Network ECDN:ssä.

2. Lausuntonne Oikeuspalveluvirastoa koskevan lakiehdotuksen luvusta 2 Julkinen oikeusapu

-

3. Lausuntonne Oikeuspalveluvirastoa koskevan lakiehdotuksen luvusta 3 Talous- ja velkaneuvonta

Ei huomautettavaa.

4. Lausuntonne Oikeuspalveluvirastoa koskevan lakiehdotuksen luvusta 4 Yleinen edunvalvonta

-

5. Lausuntonne Oikeuspalveluvirastoa koskevan lakiehdotuksen luvusta 5 Hankkiminen muulta palveluntuottajalta

-

6. Lausuntonne Oikeuspalveluvirastoa koskevan lakiehdotuksen luvuista 6 ja 7 Erinäiset säännökset ja voimaantulo

-

7. Lausuntonne talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain, oikeusapulain ja saamen kielilain muutosehdotuksesta

Ei huomautettavaa.

8. Lausuntonne hallituksen esityksen perusteluista ja vaikutuksista

Hallituksen esityksen nykytilan arvioinnissa on tuotu esille käytännön työstä havaitut toimintatapojen vaihtelut. Yhdenvertaisuus, saavutettavuus ja tasalaadukkuus ovat avainsanoja, joihin asetetulla tavoitteella yhtenäistää toimintatavat pyritään. Tähän liittyy myös kohdassa 1. mainittu henkilöstön osaamisen kehittäminen.

Hallituksen esityksen mukaan asiakkaalla on edelleen oikeus valita asuinpaikkakunnastaan riippumatta, missä talous- ja velkaneuvonnassa asioi. Tämän oikeuden säilyttäminen jatkossakin on tarkoituksenmukaista ja perusteltua.

Viestinnän merkityksen ymmärtäminen on erityisen tärkeää aikana, jolloin tieto liikkuu nopeasti ja monikanavaisesti. On tärkeää pyrkiä tavoittamaan asetettuja kohderyhmiä oikealla ja helposti ymmärrettävällä tiedolla. Kuten esityksessä onkin todettu, viestintä on erityisen tärkeää talous- ja velkaneuvonnan asiakaspalveluissa ja uudessa tehtävässä kehittää kansalaisten talousosaamista. Kasvava viestintä voi lisätä talous- ja velkaneuvonnan tunnettuisuutta ja sitä kautta myös palvelun kysyntää. Viestinnässä on syytä huomioida myös hyvät tiedonvaihtosuhteet muiden alalla toimivien toimijoiden kanssa.

Talous- ja velkavaikeuksissa olevia yksityishenkilöitä kohdataan monessa paikassa, niin julkisten palvelujen piirissä kuin kolmannen sektorin toiminnassakin. On erittäin myönteistä, että viime vuosien aikana on syntynyt laajempaa yhteistyötä yli sektorirajojen ja että sitä jatketaan. Siitä hyötyvät niin toimijat itse kuin asiakkaatkin.

Backman-Grönqvist Minna
Takuusäätiö sr.